

Vrouwonvriendelijk?

Lezen: 2 Timotheüs 3:1-9

Volgens velen had Paulus een lage dunk van vrouwen, en maakte hij dikwijls minachtende opmerkingen over personen van het andere geslacht. Eén van de teksten die in dit verband worden genoemd, is 2 Timotheüs 3:6-7. Paulus waarschuwde Timotheüs voor mensen die scheuringen veroorzaken en merkte over hen op:

“...tot hen behoren zij, die zich in de huizen indringen en vrouwtjes weten in te palmen, die met zonden beladen zijn en gedreven worden door velerlei begeerten, die zich te allen tijde laten leren, zonder ooit tot erkenning der waarheid te kunnen komen”.

Wat Paulus hier schrijft vinden moderne lezers aanstootgevend. Zij geven van de woorden van de apostel de volgende interpretatie: “Vrouwen zijn voor misleiders een gemakkelijke prooi. Ze zijn geneigd om op een boodschap die ze horen, niet rationeel maar emotioneel te reageren. Daarom zijn ze ontvankelijker voor dwaling dan mannen en minder goed in staat om leugen van waarheid te onderscheiden”. Wie zulke dingen schrijft is een vrouwenhater en wat zo iemand zegt, kan een modern mens onmogelijk serieus nemen. Dus heeft Paulus voor vele Bijbellezers afgedaan.

Moderne lezers zouden zich echter moeten afvragen of de interpretatie die zij van 2 Tim.3:6-7 geven, wel juist is. De Grieks-Romeinse wereld waarin Timotheüs zich bevond zag er immers heel anders uit dan de wereld waarin wij nu leven.

Huizen

Als wij het woord “huizen” horen, denken we aan rijtjeshuizen, twee-onder-een-kap woningen of vrijstaande panden. Maar als Paulus over

“huizen” sprak, doelde hij op de huishoudens van welgestelde personen. In het Romeinse rijk beschikten zulke mensen over meerdere bedienden en slaven. Bedriegers van allerlei soort maakten misbruik van de godsdienstige en filosofische belangstelling van zulke huiseigenaren. Zij waren erop uit om in een fraaie villa te mogen logeren en door de gastvrouw of de gastheer van eten, drinken en onderdak te worden voorzien. Ze gebruikten vroomheid of geleerdheid als dekmantel om in de huishoudens van welgestelde mensen te kunnen binnendringen. Uit het woord “indringen” dat Paulus gebruikt (2 Tim.3:6) blijkt, dat nepleraars zich met valse voorwendsels toegang wisten te verschaffen. In een andere brief spreekt Paulus over “binnengeslopen valse broeders, die zich hebben binnengedrongen om onze vrijheid te bespieden die wij in Christus Jezus hebben” (Gal. 2:4).

In Titus 1:11 wordt van zulke mensen gezegd, dat

“Zij hele huizen omkeren, door te leren wat niet behoort ter wille van schandelijke winst” (Telos).

Vrouwen

Timotheüs was werkzaam in het westen van het huidige Turkije, de Romeinse provincie Asia (vgl. 1 Tim. 1:3, 2 Tim. 1:13). Uit het boek Handelingen blijkt, dat er in die landstreek vele “aanzienlijke vrouwen” waren, “die God vereerden” (Han. 13:50, 17:4, 17:12). Deze rijke dames koesterden sympathie voor de Joodse godsdienst en hadden kennisgenomen van de wet en de profeten. Omdat ze vermogend waren en belangstelling koesterden voor het Oude Testament, werden ze het doelwit van godsdienstige bedriegers. Voor de prediking van Paulus hadden ze echter geen antenne (2 Tim. 3:7). Ze waren geïnteresseerd in geslachtsregisters, godsdienstige gebruiken, spijswetten en reinheidsgeboden maar niet in het goede nieuws van Gods genade (1 Tim. 1:4, 4:7, Tit. 1:14). Dat vooral vrouwen belangstelling koesterden voor de Joodse godsdienst, is niet verbazingwekkend. Het ritueel van de besnijdenis was

voor mannen immers een grote drempel om zich bij het Jodendom aan te sluiten.

Vrouwtjes

Het verkleinwoord dat Paulus in 2 Tim. 3:6 gebruikt, is niet geringschattend bedoeld, maar houdt verband met de boodschap die de apostel in opdracht van God mocht prediken. In de brief aan de Galaten schrijft hij:

“Zolang de erfgenaam onmondig is ¹⁵... staat hij onder voogdij en toezicht tot op het tijdstip, dat door zijn vader tevoren bepaald was. Zo bleven ook wij, zolang wij onmondig waren, onderworpen aan de wereldgeesten. Maar toen de volheid des tijds gekomen was, heeft God zijn Zoon uitgezonden, geboren uit een vrouw, geboren onder de wet, om hen, die onder de wet waren, vrij te kopen, opdat wij het recht van zonen ¹⁶ zouden verkrijgen” (Gal. 4:1-5).

De apostel stelt twee perioden uit de heilsgeschiedenis tegenover elkaar. Aanvankelijk was de erfgenaam (Israël) nog een onmondig kind, dat door zijn vader (de HEERE) onder toezicht van een “pedagoog” was geplaatst (de wet van Mozes). Maar sedert de komst van de Messias staat de erfgenaam niet langer onder voogdij (Gal. 3:25). Nu het geloof gekomen is, hebben gelovige Joden het recht van volwassen zonen verkregen.

De rijke dames waarover Paulus spreekt in 2 Tim. 3:6 waren proselieten van de Joodse godsdienst, die zich “onder de wet” wilden stellen en zich door zelfgekozen “leraars” lieten onderrichten (1 Tim. 1:3-11 en 2 Tim. 4:3-4). Omdat ze (evenals velen in Israël) weigerden om het goede nieuws van Gods Zoon te aanvaarden, waren ze nog “onmondig”. Om dezelfde reden waarom Paulus zijn ongelovige volksgenoten in Gal.4:1-5 aanduidde als

¹⁵ Dat wil zeggen: nog minderjarig.

¹⁶ In de oorspronkelijke Griekse tekst staat hier een woord dat “volwassen kinderen” betekent.

“onmondige kinderen”, duidt hij de aanzienlijke vrouwen in de Romeinse wereld in 2 Tim.3:6 aan als “vrouwtjes”.

Met zonden beladen

Hadden zulke vrouwen een zondige levensstijl? Paulus lijkt daarop te zinspelen wanneer hij zegt, dat ze “met zonden beladen zijn en gedreven worden door velerlei begeerten” (2 Tim. 3:6). Maar het is de vraag of dit de bedoeling van de apostel was.

Het werkwoord *soreuoo*, dat in de oorspronkelijke Griekse tekst van 2 Tim.3:6 voor “beladen” wordt gebruikt, betekent “opzadelen” (van een lastdier). Dit woord komt binnen het Nieuwe Testament nog maar in één ander Bijbeltekst voor, in Rom. 12:20:

*“Zo zult gij vurige kolen op zijn hoofd **hopen**”.*

Paulus schreef niet, dat deze dames een losbandig leven leidden, maar dat ze onder hun zonden gebukt gingen. Ze waren bevreesd voor het toekomstige oordeel van God, en ze probeerden die angst op allerlei manieren kwijt te raken. Ze beseften dat ze dikwijls hadden gefaald. Ze liepen van de ene zielenherder naar de andere. Omdat ze voor veroordeling vreesden, stonden ze open voor de boodschap van dwaalleraars, die leefregels aanprezen om in Gods oog aanvaardbaar te worden. En omdat ze rijk waren, boden zich vele leraars aan. “Ijделе praters en misleiders” waren er in Klein-Azië genoeg, net als op het eiland Kreta (Tit. 1:10).

Hoewel deze rijke vrouwen zich “te allen tijde lieten leren”, kwamen ze nooit “tot erkenning der waarheid”. De waarheid luidt immers, dat een mens niet aan de last van zijn zonden **kan** ontsnappen door iets te gaan doen.

“Want uit werken der wet zal geen vlees [=geen enkel sterfelijk mens] gerechtvaardigd worden” (Gal.2:16)

Zondaren worden “**om niet** gerechtvaardigd, uit Gods genade, door de verlossing in Christus Jezus” (Rom. 3:23-24). Vrede met God ontvang je niet door goed je best te gaan doen, door een streng dieet te gaan houden, door de sabbat en de Joodse feesten te gaan vieren of je schuld met aalmoezen af te kopen, maar door je vertrouwen te stellen op de Here Jezus (Rom. 5:1-2).

Voor de rijke dames in de provincie Asia was die boodschap echter véél te eenvoudig. Zij zochten hun heil liever bij wetspredikers dan bij de leraar van de volken.

Ook nu

De passage uit Paulus' laatste brief, die op het eerste gezicht erg vrouwonvriendelijk lijkt te zijn, is dus in werkelijkheid een geheel correcte beschrijving van de situatie waarmee Timotheüs te maken zou krijgen.

Maar het gedachtegoed dat Paulus afwees is van alle tijden. Ook nú zijn er nog christenen, die aan Gods genade niet genoeg menen te hebben. Ze denken allerlei dingen tot hun verlossing te moeten bijdragen. Ze beweren, dat een mens wordt gerechtvaardigd uit Gods genade én uit bepaalde werken die elke gelovige moet doen. Ze verzetten zich tegen de prediking van Gods onverdiende goedheid, en staan zodoende “de waarheid tegen” (2 Tim. 3:8). Het gevolg van dit verzet is dat ze “niet verder komen” (2 Timotheüs 3:9). Ze blijven staan op het niveau van onmondige kinderen, en groeien niet op tot geestelijke volwassenheid.

[Niet eerder gepubliceerd]